

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

6. listopadu 2012*

„Nesplnění povinnosti státem — Sociální politika — Rovné zacházení v zaměstnání a povolání — Směrnice 2000/78/ES — Článek 2 a čl. 6 odst. 1 — Vnitrostátní režim, který stanoví, že služební poměr soudců, státních zástupců a notářů povinně zaniká při dovršení věku 62 let — Legitimní cíle odůvodňující rozdílné zacházení se zaměstnanci, kteří nedosáhli věku 62 let — Přiměřenost délky trvání přechodného období“

Ve věci C-286/12,

jejímž předmětem je žaloba pro nesplnění povinnosti na základě článku 258 SFEU, podaná dne 7. června 2012,

Evropská komise, zastoupená J. Enegrenem a K. Talabér-Ritz, jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalobkyně,

proti

Maďarsku, zastoupenému M. Z. Fehérem, jako zmocněncem,

žalovanému,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení A. Tizzano (zpravodaj), předseda senátu, A. Borg Barthet, M. Ilešič, E. Levits a J.-J. Kasel, soudci,

generální advokátka: J. Kokott,

vedoucí soudní kanceláře: A. Impellizzeri, rada,

s přihlédnutím k usnesení předsedy Soudního dvora ze dne 13. července 2012, jímž bylo rozhodnuto, že věc bude projednána ve zrychleném řízení stanoveném v článku 23a statutu Soudního dvora Evropské unie a v článku 133 jednacího řádu Soudního dvora,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 1. října 2012,

po vyslechnutí generální advokátky,

vydává tento

* Jednací jazyk: maďarština.

Rozsudek

- 1 Svou žalobou se Evropská komise domáhá, aby Soudní dvůr určil, že Maďarsko tím, že přijalo vnitrostátní režim, který stanoví, že služební poměr soudců, státních zástupců a notářů povinně zaniká při dovršení věku 62 let, což vede k rozdílnému zacházení na základě věku, které není odůvodněno legitimními cíli a které každopádně není nezbytné a přiměřené ve vztahu ke sledovaným cílům, nesplnilo povinnosti, které pro něj vyplývají z článku 2 a z čl. 6 odst. 1 směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. L 303, s. 16; Zvl. vyd. 05/04, s. 79).

Právní rámec

Unijní právo

- 2 Článek 1 směrnice 2000/78 stanoví:

„Účelem této směrnice je stanovit obecný rámec pro boj s diskriminací na základě náboženského vyznání či víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace v zaměstnání a povolání, s cílem zavést v členských státech zásadu rovného zacházení.“

- 3 Článek 2 odst. 1 a 2 této směrnice stanoví:

„1. Pro účely této směrnice se ‚zásadou rovného zacházení‘ rozumí neexistence jakékoli přímé nebo nepřímé diskriminace na jakémkoli základě uvedeném v článku 1.

2. Pro účely odstavce 1 se:

- a) ‚přímou diskriminací‘ rozumí, pokud se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci na základě jednoho z důvodů uvedených v článku 1;
- b) ‚nepřímou diskriminací‘ rozumí, pokud by v důsledku zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo zvyklosti byla osoba určitého náboženského vyznání nebo víry, určitého zdravotního postižení, určitého věku nebo určité sexuální orientace v porovnání s jinými osobami znevýhodněna, ledaže
- i) takové ustanovení, kritérium nebo praxe jsou objektivně odůvodněny legitimním cílem a prostředky k dosažení uvedeného cíle jsou přiměřené a nezbytné, nebo

[...]“

- 4 Článek 6 odst. 1 uvedené směrnice zní následovně:

„Bez ohledu na čl. 2 odst. 2 mohou členské státy stanovit, že rozdíly v zacházení na základě věku nepředstavují diskriminaci, jestliže jsou v souvislosti s vnitrostátními právními předpisy objektivně a rozumně odůvodněny legitimními cíli, zejména legitimními cíli politiky zaměstnanosti, trhu práce a odborného vzdělávání, a jestliže prostředky k dosažení uvedených cílů jsou přiměřené a nezbytné.“

Tyto rozdíly v zacházení mohou zahrnovat zejména:

- a) stanovení zvláštních podmínek pro přístup k zaměstnání a odbornému vzdělávání, pro zaměstnání a povolání včetně podmínek propuštění a odměňování, a to pro mladé pracovníky, starší osoby a osoby s pečovatelskými povinnostmi za účelem podpory jejich pracovního začlenění nebo zajištění jejich ochrany;

[...]"

Maďarské právo

- 5 Ustanovení § 57 odst. 2 zákona č. LXVII z roku 1997 o právním postavení a odměňování soudců v podstatě do 31. prosince 2011 umožňovalo, aby soudci zůstali ve funkci až do dosažení věku 70 let.
- 6 Nový základní zákon, který byl přijat dne 25. dubna 2011 a vstoupil v platnost dne 1. ledna 2012 (dále jen „základní zákon“), ve svém čl. 26 odst. 2 stanoví, že „[s] výjimkou předsedy Kúria mohou soudci zůstat ve funkci až do dosažení obecného věku pro odchod do důchodu“.
- 7 V tomto ohledu čl. 12 odst. 1 přechodných ustanovení základního zákona (dále jen „přechodná ustanovení“) stanoví:
- „Dosáhne-li soudce obecného věku, uvedeného v čl. 26 odst. 2 základního zákona k přiznání starobního důchodu, před 1. lednem 2012, výkon jeho funkce skončí dne 30. června 2012. Dosáhne-li obecného věku, uvedeného v čl. 26 odst. 2 základního zákona k přiznání starobního důchodu, mezi 1. lednem a 31. prosincem 2012, výkon jeho funkce skončí dne 31. prosince 2012.“
- 8 Rovněž pokud jde o státní zástupce, podle čl. 29 odst. 3 základního zákona „[s] výjimkou generálního státního zástupce mohou státní zástupci zůstat ve funkci až do dosažení obecné věkové hranice pro odchod do důchodu“.
- 9 V tomto ohledu článek 13 přechodných ustanovení stanoví:
- „Dosáhne-li státní zástupce obecného věku, uvedeného v čl. 29 odst. 3 základního zákona k přiznání starobního důchodu, před 1. lednem 2012, výkon jeho funkce skončí dne 30. června 2012. Dosáhne-li obecného věku, uvedeného v čl. 29 odst. 3 základního zákona k přiznání starobního důchodu, mezi 1. lednem a 31. prosincem 2012, výkon jeho funkce skončí dne 31. prosince 2012.“
- 10 Ve smyslu § 90 písm. ha) zákona č. CLXII ze dne 2011 o právním postavení a odměňování soudců (dále jen „zákon z roku 2011 o soudcích“), který vstoupil v platnost dne 1. ledna 2012, tak soudce odchází do důchodu, jestliže „dosáhl věkové hranice pro odchod do důchodu, která se na něj použije [...], s výjimkou předsedy Kúria“.
- 11 Dále pak v souladu s § 34 písm. d) zákona č. CLXIV z roku 2011 o služebním postupu státních zástupců a o právním postavení generálního státního zástupce, státních zástupců a ostatních zaměstnanců státního zastupitelství „státní zástupce ukončí výkon své funkce státního zástupce, dosáhne-li věkové hranice pro odchod do důchodu, která se na něj použije“.
- 12 Kromě toho § 45 odst. 4 zákona č. CCI z roku 2011, kterým se mění některé zákony v souladu se základním zákonem, s účinností od 1. ledna 2014 změnil § 22 písm. d) zákona č. XLI z roku 1991 o notářích. Posledně uvedený paragraf ve svém novém znění stanoví, že „[n]otáři ukončí výkon svých funkcí dne, kdy dosáhnou věkové hranice pro odchod do důchodu, která se na ně použije“.

- 13 Ve svém znění platném do 31. prosince 2009 § 18 odst. 1 zákona č. LXXXI z roku 1997 o dávkách sociálního pojištění v oblasti důchodů (dále je „zákon Tny“) stanovil:

„Každá osoba, která ve služebním poměru odsloužila minimálně 20 let, má od dosažení věku 62 let nárok na starobní důchod sociálního zabezpečení.“

- 14 Totéž ustanovení ve svém znění, které vstoupilo v platnost dne 1. ledna 2010, zní napříště následovně:

„Věk, při jehož dosažení vzniká nárok na starobní důchod sociálního zabezpečení, se stanoví následovně:

- a) 62 let pro všechny osoby narozené před 1. lednem 1952,
- b) 62 let a 183 dnů pro všechny osoby narozené v roce 1952,
- c) 63 let pro všechny osoby narozené v roce 1953,
- d) 63 let a 183 dnů pro všechny osoby narozené v roce 1954,
- e) 64 let pro všechny osoby narozené v roce 1955,
- f) 64 let a 183 dnů pro všechny osoby narozené v roce 1956,
- g) 65 let pro všechny osoby narozené v roce 1957 nebo později.“

- 15 Podle odst. 2 uvedeného § 18 má nárok na plný důchod každá osoba, která

„a) dosáhla takové věkové hranice pro odchod do důchodu, jak je stanovena v odst. 1 výše, odpovídající roku jejího narození [...] a

b) svou funkci vykonávala po dobu alespoň 20 let a

[...]“

- 16 Konečně na základě § 230 zákona z roku 2011 o soudcích bude mezi soudci, kteří před 1. lednem 2013 dosáhli nově stanoveného věku pro povinné ukončení služebního poměru, výkon funkce těch soudců, kteří dosáhli věku 62 let před 1. lednem 2012, ukončen dne 30. června 2012, zatímco výkon funkce soudců, kteří dosáhli věku 62 let mezi 1. lednem a 31. prosincem 2012, bude ukončen dne 31. prosince 2012.

- 17 Stejně tak § 160 zákona č. CLXIV z roku 2011 o služebním postupu státních zástupců a o právním postavení generálního státního zástupce, státních zástupců a ostatních zaměstnanců státního zastupitelství obsahuje ustanovení, která jsou věcně podobná ustanovením použitelným pro soudce. Pokud jde o notáře, od 1. ledna 2014 se na ně uplatní obdobný režim, jako je režim soudců a státních zástupců, jak bylo uvedeno v bodě 12 tohoto rozsudku.

Postup před zahájením soudního řízení a řízení před Soudním dvorem

- 18 Dne 17. ledna 2012 zaslala Komise Maďarsku výzvu dopisem, v němž měla za to, že tento členský stát tím, že přijal vnitrostátní legislativní ustanovení týkající se věkové hranice způsobující povinné ukončení služebního poměru, která se použije na soudce, státní zástupce a notáře, nesplnil povinnosti, které pro něj vyplývají ze směrnice 2000/78. Ve své odpovědi ze dne 17. února 2012 uvedený členský stát vytýkané nesplnění povinnosti zpochybnil. Dne 7. března 2012 Komise vydala odůvodněné

stanovisko, ve kterém Maďarsko vyzvala k přijetí nezbytných opatření k tomu, aby dostalo svým povinnostem ve lhůtě jednoho měsíce od přijetí tohoto stanoviska. Tento členský stát odpověděl dopisem ze dne 30. března 2012.

- 19 Jelikož Komise tuto odpověď nepovažovala za uspokojivou, dne 7. června 2012 podala projednávanou žalobu.
- 20 Samostatným podáním došlým kanceláři Soudního dvora téhož dne Komise podala návrh směřující k použití zrychleného řízení stanoveného v článku 23a statutu Soudního dvora Evropské unie, kterému předseda Soudního dvora usnesením ze dne 13. července 2012 vyhověl.
- 21 Dne 16. července 2012 Alkotmánybíróság (ústavní soud) rozhodl, že se část maďarských právních předpisů, které Komise napadla, zrušuje se zpětným účinkem. Na žádost kanceláře Soudního dvora se Komise dne 25. července 2012 k tomuto rozhodnutí vyjádřila a setrvala jak na své žalobě, tak na svém návrhu na zrychlené řízení. Maďarsko tedy dne 14. srpna 2012 podalo své vyjádření k žalobě, v němž se rovněž vyjádřilo k důsledkům uvedeného rozhodnutí na projednávanou věc.

K žalobě

Argumentace účastníků řízení

- 22 Komise tvrdí, že sporná ustanovení jsou v rozporu s článkem 2 a s čl. 6 odst. 1 směrnice 2000/78 v rozsahu, v němž zavádějí neodůvodněnou diskriminaci, a každopádně nejsou přiměřená ani nezbytná k dosažení údajně legitimních cílů, které Maďarsko uplatňuje.
- 23 Úvodem Maďarsko uvádí, že se část projednávané věci stala bezpředmětnou, jelikož Alkotmánybíróság svým nálezem se zpětným účinkem zrušil § 90 písm. ha) a § 230 zákona z roku 2011 o soudcích. O odpovídající části žaloby tudíž není namístě rozhodovat. Naproti tomu má Komise za to, že tento rozsudek na žalobu žádný účinek nemá.

K diskriminaci

- 24 Podle Komise dotčené maďarské právní předpisy porušují článek 2 směrnice 2000/78, jelikož mezi soudci, státními zástupci a notáři, kteří dosáhli věkových hranic stanovených těmito právními předpisy k tomu, aby jim byl přiznán důchod, a těmi, kteří mohou pracovat i nadále, zavedly diskriminaci na základě věku. Snížení věkové hranice způsobující povinné ukončení služebního poměru, která se použije na soudce, státní zástupce a notáře, ze 70 na 62 let totiž mezi osobami určitého povolání zavádí rozdílné zacházení na základě věku. Třebaže Komise uznává, že Maďarsko může věk pro odchod těchto osob do důchodu stanovit volně, uvádí, že je novým režimem podstatně dotčena délka trvání pracovního poměru mezi stranami, jakož i obecně výkon profesní činnosti dotčenými osobami, jelikož je jim zabráněno v tom, aby se v budoucnu účastnily aktivního života. Komise v tomto ohledu upřesňuje, že okolnost, že dotčené osoby v minulosti podléhaly příznivějšímu režimu, než je režim použitelný na ostatní zaměstnance ve veřejném sektoru, nevyklučuje, že uvedené právní předpisy představují diskriminaci.
- 25 Maďarsko namítá, že v projednávané věci žádná diskriminace neexistuje. Komise totiž dotčené právní předpisy posoudila pouze izolovaně, aniž zohlednila obecný kontext, do něhož spadají. Cílem snížení věkové hranice způsobující povinné ukončení služebního poměru pro osoby, které spadají do dotčených profesních kategorií, je konkrétně odstranit pozitivní diskriminaci, jíž tyto osoby využívaly, jelikož pouze tyto osoby – na rozdíl od ostatních zaměstnanců ve veřejném sektoru – mohly nejen

zůstat ve funkci do dosažení věku 70 let, ale rovněž v řadě případů kumulovat odměnu a starobní důchod, na který měly nárok od okamžiku, kdy dosáhly věku pro odchod do důchodu. Cílem reformy je tak zavést rovnováhu v rámci obecné pracovněprávní úpravy.

K odůvodnění diskriminace

- 26 Komise uvádí, že tvrzené rozdílné zacházení není odůvodněno v souladu s podmínkami stanovenými v čl. 6 odst. 1 směrnice 2000/78. Sporné vnitrostátní právní předpisy totiž nesledují žádný legitimní cíl, a každopádně nejsou přiměřené. Tyto podmínky je přitom třeba dodržovat nejen s ohledem na stanovení věkové hranice způsobující povinné ukončení služebního poměru, ale rovněž s ohledem na změny této věkové hranice.
- 27 Pokud jde o existenci „legitimních cílů“ ve smyslu tohoto ustanovení, Komise uvádí, že podle judikatury Soudního dvora pouze takové cíle spadající do sociální politiky, jako jsou cíle související s politikou zaměstnanosti, trhu práce nebo odborného vzdělávání, mohou odůvodnit odchylku od zásady zákazu diskriminace na základě věku. Z dotčených právních předpisů přitom žádný cíl tohoto druhu nevyplývá ani nemůže být vyvozen z obecného kontextu, do něhož tyto právní předpisy spadají. Takový nedostatek je sám o sobě v rozporu se směrnicí 2000/78 v rozsahu, v němž brání jakémukoli soudnímu přezkumu legality a přiměřenosti uvedených právních předpisů.
- 28 Dále Komise uvádí, že Maďarsko během správní fáze uplatnilo v podstatě dva cíle, které mají údajně dotčené právní předpisy sledovat, a sice v první řadě sjednocení pravidel týkajících se důchodu pro všechny osoby a v druhé řadě usnadnění nástupu mladých právníků na soudy za účelem vytvoření „vyvážené věkové skladby“.
- 29 Komise má přitom za to, že první z těchto cílů nelze považovat za „legitimní“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 směrnice 2000/78, jelikož Soudní dvůr vyloučil, že by cíle organizačního charakteru mohly odůvodnit diskriminaci. Pokud jde o argument Maďarska, podle něhož Soudní dvůr ve svém rozsudku ze dne 21. července 2011, Fuchs a Köhler (C-159/10 a C-160/10, Sb. rozh. s. I-6919), přijal opačné stanovisko, a sice že jsou takové cíle legitimní, Komise tvrdí, že tento rozsudek v projednávané věci použít nelze. V uvedeném rozsudku totiž Soudní dvůr nerozšířil definici „legitimních cílů“ ve smyslu tohoto ustanovení, ale konstatoval, že cíl spočívající v nastolení „vyvážené věkové skladby“ mezi mladými a staršími státními zaměstnanci může představovat „legitimní cíl“ politiky zaměstnanosti a trhu práce. Nezávisle na skutečnosti, že tento „legitimní cíl“ může mít „organizační“ následky, a to zejména pokud jde o zlepšení efektivity veřejné služby soudnictví, tyto následky nemohou být považovány samy o sobě za „legitimní cíle“.
- 30 Pokud jde o druhý cíl, Komise poznamenává, že argument vycházející z nahrazení starších soudců mladšími soudci a ze zlepšení kvality veřejné služby soudnictví, která z toho údajně vyplývá, je nejen pouze „prostým obecným tvrzením“, které Soudní dvůr ve výše uvedeném rozsudku Fuchs a Köhler odmítl, ale rovněž určitým druhem předsudku souvisejícího s věkem. Směrnice 2000/78 přitom právě zamýšlí jednotlivce proti takovým předsudkům chránit.
- 31 Pokud jde o odůvodnění omezení, Maďarsko uvádí, že ze skutečnosti, že dotčená pravidla, která se týkají jak soudců, tak státních zástupců a notářů, byla přijata a vstoupila v platnost v průběhu téhož období, jasně vyplývá úmysl zákonodárce v těchto odvětvích sjednotit režim věkové hranice pro povinné ukončení služebního poměru, aby byla v rámci dotčených povolání nastolena „vyváženější věková skladba“. Tyto cíle jsou kromě toho „legitimní“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 uvedené směrnice, jak Komise sama uznala.

K přiměřenosti a nezbytnosti dotčených vnitrostátních ustanovení

- 32 S ohledem na oba cíle uplatněné Maďarskem, které údajně sporná vnitrostátní ustanovení sledují, má Komise za to, že i kdyby byly považovány za „legitimní cíle“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 směrnice 2000/78, nejsou tato ustanovení k dosažení těchto cílů přiměřená.
- 33 Zprvé uvedená ustanovení nemohou přispět ke sledování cíle sjednocení věku pro odchod do důchodu, a to zejména vzhledem k tomu, že služební poměr soudců a státních zástupců bude ukončen v okamžiku, kdy dosáhnou důchodového věku, zatímco pracovní poměr ostatních zaměstnanců ve veřejném sektoru bude ukončen až tehdy, když posledně uvedení dosáhnou tohoto věku a odslouží nezbytné roky ve služebním poměru k tomu, aby získali plný starobní důchod. Dále existují ještě výjimky, jako jsou výjimky týkající se předsedy Kúria, generálního státního zástupce, ústavních soudců nebo náměstků státních zástupců a právních čekatelů na výkon funkce státního zástupce. Konečně soudci, státní zástupci a notáři nemají možnost – na rozdíl od ostatních profesních kategorií spadajících do veřejného sektoru – požádat o zachování svých funkcí „ve služebním zájmu“ poté, co dosáhli věku pro odchod do důchodu.
- 34 Zadruhé, pokud jde o cíl spočívající v usnadnění zaměstnání mladých odborníků ve veřejné službě soudnictví, má Komise za to, že podmínky uplatnění dotčených ustanovení nasvědčují tomu, že tato ustanovení nebyla pojata tak, aby dosáhla uvedeného cíle. Kromě toho neumožňují, aby starší státní zaměstnanci předávali zkušenosti mladším právníkům, kteří se ujali výkonu dotčených povolání. Sledovaného cíle by bylo možné dosáhnout soudržnějším a trvalejším způsobem postupným snižováním věkové hranice pro povinné ukončení služebního poměru.
- 35 V tomto ohledu Maďarsko namítá, že ve skutečnosti je díky těmto ustanovením a souběžně s možnostmi jmenování mladších právníků pro generaci „středního věku“ na soudech a státních zastupitelstvích k dispozici velký počet vysokých pracovních míst. I když starší soudci, státní zástupci a notáři musejí svou funkci opustit, mnoho jich ve funkci zůstává. Skutečnost, že posledně jmenovaní ve funkci zůstanou, a možnost, že obsadí vysoká místa, přitom zaručuje, že svým mladším kolegům předají zkušenosti, které získali.
- 36 Komise má rovněž za to, že tak rychlé a radikální snížení věkové hranice pro povinné ukončení služebního poměru jde nad rámec toho, co je nezbytné k dosažení uplatněných cílů, a to s ohledem na vážné následky, které taková změna pro dotčené soudce, státní zástupce a notáře může mít. Tito soudci, státní zástupci a notáři jsou totiž donuceni opustit své funkce rychle, aniž mají čas přijmout opatření, zejména finanční povahy, aby čelili snížení svého příjmu.
- 37 Maďarsko naproti tomu zastává názor, že přechodná období týkající se dotčených osob byla známa nejen při přijetí sporných právních předpisů, ale již od 20. června 2011, kdy maďarský parlament přijal zákon č. LXXII z roku 2011, kterým se mění některé zákony o právním postavení v souladu se základním zákonem. Ustanovení § 10 odst. 1 tohoto zákona č. LXXII z roku 2011 již totiž obsahovalo „lhůty, v nichž bude služební poměr ukončen, které budou rovněž přeneseny později do zákona z roku 2011 o soudcích a do přechodných ustanovení“. Za takových okolností se dotčené osoby mohly s přechodnými obdobími stanovenými ve sporných právních předpisech seznámit od měsíce června 2011. Maďarsko dodává, že v případě notářů pravidla snižující věkovou hranici pro povinné ukončení služebního poměru vstoupí v platnost až dne 1. ledna 2014, takže mají ještě více času k přípravě.

K soudržnosti režimu

- 38 Komise zdůrazňuje, že mezi spornými právními předpisy a maďarskou reformou obecného režimu důchodů neexistuje žádná soudržnost. Uvádí, že „v roce 2012 bude závazně ukončen služební poměr soudců, státních zástupců a notářů, kteří dosáhli věku 62 až 70 let“, zatímco „mezi roky 2014 a 2022 bude obecný věk pro odchod do důchodu, a tudíž [povinná věková hranice pro ukončení služebního

poměru] použitelný rovněž na soudce, státní zástupce a notáře, postupně zvyšován z 62 na 65 let.“ Kombinace obou těchto reforem tak vede k mimořádně nevyvážené situaci, pokud jde o přijímání a povyšování mladých právníků, jelikož v průběhu let 2012 a 2013 lze počítat s tím, že stát provede masivní přijímání osob, aby byla obsazena volná pracovní místa, zatímco od roku 2014 – z důvodu zvýšení věkové hranice pro povinné ukončení služebního poměru – bude muset tento proces přijímání podstatně zpomalit.

- 39 Podle Maďarska je nesoudržnost, na kterou poukázala Komise, pouze zdánlivá. Zvýšení věkové hranice pro povinné ukončení služebního poměru lze totiž pozorovat téměř ve všech členských státech, což nezpochybnuje vnitřní logiku sporných právních předpisů. Sporné právní předpisy tuto věkovou hranici pro dotčená povolání právě vážou na věk, kdy je přiznán starobní důchod, aby věk, který byl uplatněn, odpovídal hospodářskému a demografickému vývoji, který důchodový systém a politika zaměstnanosti musejí z důvodu nezbytnosti sledovat. Politika prováděná členskými státy v oblasti důchodů je tedy založena na úvaze, že se věková hranice pro povinné ukončení služebního poměru a věk, kdy dotčeným osobám bude přiznán starobní důchod, musejí vyvíjet vždy společně, aby mohlo být zaručeno optimální uskutečnění uvedených cílů politiky zaměstnanosti.

Závěry Soudního dvora

K předmětu žaloby

- 40 Úvodem je nutno přezkoumat argument vznesený Maďarskem, podle něhož není namístě rozhodovat o části žaloby v rozsahu, v němž se tato žaloba stala v důsledku nálezu Akotmánybíróság bezpředmětnou.
- 41 V tomto ohledu je třeba připomenout, že z ustálené judikatury vyplývá, že se existence nesplnění povinnosti musí posuzovat vzhledem ke stavu, v němž se dotčený členský stát nacházel v době, kdy uplynula lhůta stanovená v odůvodněném stanovisku, a že změny, ke kterým došlo následně, nemohou být Soudním dvorem brány v úvahu (viz zejména rozsudky ze dne 29. ledna 2004, Komise v. Rakousko, C-209/02, Recueil, s. I-1211, bod 16, a ze dne 19. července 2012, Komise v. Itálie, C-565/10, bod 22).
- 42 V projednávané věci je nesporné, že v době, kdy uplynula lhůta, kterou Komise stanovila v odůvodněném stanovisku, byla dotčená vnitrostátní ustanovení platná. Jak Maďarsko samo na jednání uznalo, příslušné vnitrostátní orgány kromě toho přijaly na základě těchto ustanovení individuální správní akty, jejichž předmětem je ukončit pracovní poměry dotčených osob.
- 43 Alkotmánybíróság dne 16. července 2012, tedy po uplynutí uvedené lhůty, ke kterému došlo dne 7. dubna 2012, vydal nálezy, kterým zrušil § 90 písm. ha) a § 230 zákona z roku 2011 o soudcích.
- 44 Podle Maďarska vzhledem k tomu, že tento nálezy stanovil neplatnost uvedeného § 90 písm. ha) a § 230 se zpětnou účinností, již nelze mít za to, že tato ustanovení byla platná v okamžiku uplynutí lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku.
- 45 V tomto ohledu je však nutno konstatovat, že v souladu s judikaturou připomenutou v bodě 41 tohoto rozsudku je dnem, ke kterému musí Soudní dvůr posoudit existenci nesplnění povinnosti vytýkaného Maďarsku, 7. dubna 2012. Zpětná účinnost nálezu Alkotmánybíróság tedy nemůže způsobit, že se projednávaná žaloba stane bezpředmětnou, jelikož zrušení § 90 písm. ha) a § 230 zákona z roku 2011 o soudcích nastalo na základě události, ke které došlo po tomto datu, a která z tohoto důvodu zohledněna být nemůže.
- 46 V každém případě je nutno konstatovat, že uvedený nálezy nemá žádný účinek, pokud jde o přechodná ustanovení, která stanoví pravidla obdobná pravidlům obsaženým v § 90 písm. ha) a v § 230 zákona z roku 2011 o soudcích. Dále pak vzhledem k tomu, že se zrušení posledně uvedených ustanovení

přímo nedotklo platnosti individuálních aktů, kterými byly ukončeny pracovní poměry dotčených osob, těmto osobám jejich funkce automaticky vráceny nejsou. K tomu, aby těmto osobám byly jejich funkce vráceny, je naopak třeba, aby podaly žaloby na neplatnost uvedených aktů, což jsou žaloby, jejichž výsledek je neurčitý, jak na jednání potvrdilo samo Maďarsko.

47 V důsledku toho je třeba rozhodnout o celé žalobě.

K meritu žaloby

48 Pro účely posouzení opodstatněnosti skutečnosti, kterou Komise vytýká Maďarsku, je třeba připomenout, že podle čl. 2 odst. 1 směrnice 2000/78 se „zásadou rovného zacházení“ rozumí neexistence jakékoli přímé nebo nepřímé diskriminace na jakémkoli základě uvedeném v článku 1“ této směrnice. Článek 2 odst. 2 písm. a) uvedené směrnice uvádí, že pro účely odstavce 1 se přímou diskriminací rozumí, jestliže se s jednou osobou zachází méně příznivě než s jinou osobou ve srovnatelné situaci na základě jednoho z důvodů uvedených v článku 1 téže směrnice (rozsudek ze dne 13. září 2011, Prigge a další, C-447/09, Sb. rozh. s. I-8003, bod 42).

49 V projednávané věci není zpochybňováno, že sporná vnitrostátní ustanovení stanoví, že dotčení soudci, státní zástupci a notáři automaticky ukončí výkon svých funkcí, dosáhnou-li věku 62 let.

50 Osoby vykonávající tato povolání, které dosáhly věku 62 let, se nacházejí v situaci srovnatelné se situací osob, které jsou mladší a vykonávají tatáž povolání. Prvně uvedené osoby jsou však z důvodu svého věku nuceny automaticky ukončit výkon funkcí (obdobně viz výše uvedené rozsudky Fuchs a Köhler, bod 34, jakož i Prigge a další, bod 44).

51 Sporná ustanovení, podle nichž skutečnost, že určité osoby dosáhnou věku stanoveného těmito ustanoveními k tomu, aby jim byl přiznán důchod, znamená automatické ukončení pracovního poměru, je totiž třeba považovat za ustanovení, která ukládají méně příznivé zacházení s osobami, které dosáhly tohoto věku, ve srovnání se všemi ostatními pracujícími osobami. Taková ustanovení tedy zavádějí rozdílné zacházení přímo na základě věku, jak jej zmiňuje čl. 2 odst. 1 a čl. 2 písm. a) směrnice 2000/78 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 16. října 2007, Palacios de la Villa, C-411/05, Sb. rozh. s. I-8531, bod 51).

52 Maďarsko v tomto ohledu uvádí, že ve skutečnosti tato ustanovení snížila věkovou hranici pro povinné ukončení služebního poměru, aby odstranila situaci pozitivní diskriminace, které soudci, státní zástupci a notáři využívali v rámci dříve platného režimu, jelikož na rozdíl od ostatních zaměstnanců veřejné služby mohli zůstat ve funkci do dosažení věku 70 let.

53 Taková okolnost však nemůže zpochybnit existenci rozdílného zacházení mezi osobami, které musejí ukončit výkon svých funkcí z důvodu, že dosáhly věku 62 let, a osobami, které vzhledem k tomu, že tohoto věku ještě nedosáhly, mohou ve funkcích zůstat. Rozdílné zacházení na základě věku je totiž založeno na samotné existenci věkové hranice, při jejímž dosažení dotčené osoby ukončí výkon svých funkcí, a to nezávisle na věku uplatněném pro tuto hranici, a *a fortiori* pro hranici, která byla použitelná dříve.

54 Je tedy třeba konstatovat, že dotčená ustanovení zavádějí rozdílné zacházení přímo na základě určitého věku ve smyslu ustanovení článku 1 ve spojení s čl. 2 odst. 2 písm. a) směrnice 2000/78.

55 Z článku 6 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 2000/78 však vyplývá, že rozdílné zacházení na základě věku nepředstavuje diskriminaci, jestliže je v souvislosti s vnitrostátními právními předpisy objektivně a rozumně odůvodněno legitimními cíli a jestliže prostředky k dosažení uvedených cílů jsou přiměřené a nezbytné (výše uvedený rozsudek Prigge a další, bod 77, jakož i rozsudek ze dne 5. července 2012, Hörnfeldt, C-141/11, bod 21).

- 56 Je tedy třeba ověřit, zda jsou sporná ustanovení odůvodněna legitimním cílem a zda jsou prostředky uplatněné k jeho dosažení přiměřené a nezbytné, a je tak dodržena zásada proporcionality.
- 57 Pokud jde zaprvé o cíle sledované těmito ustanoveními, je třeba bez dalšího uvést, že není určující okolnost uplatněná Komisí, že žádný specifický cíl z těchto ustanovení výslovně nevyplývá.
- 58 Z článku 6 odst. 1 směrnice 2000/78 totiž nelze dovodit, že skutečnost, že dotčené vnitrostátní právní předpisy neupřesňují sledovaný cíl, automaticky vylučuje, že by tyto právní předpisy mohly být odůvodněny na základě tohoto ustanovení. Při neexistenci takového upřesnění je důležité, aby jiné skutečnosti, vycházející z obecného kontextu předmětného opatření, umožňovaly identifikaci cíle tohoto opatření za účelem výkonu soudního přezkumu jak jeho legitimacy, tak přiměřenosti a nezbytnosti prostředků použitých k dosažení tohoto cíle (viz výše uvedené rozsudky Fuchs a Köhler, bod 39, jakož i Hörnfeldt, bod 24).
- 59 Je tedy třeba přezkoumat argumenty, které Maďarsko uvedlo v rámci postupu před zahájením soudního řízení, jakož i ve svých písemnostech a na jednání, podle nichž dotčená ustanovení směřují k dosažení v podstatě dvou cílů, a to jednak toho, aby byla v rámci povolání spadajících do veřejné služby sjednocena věková hranice pro povinné ukončení služebního poměru, přičemž bude zaručena životaschopnost důchodového režimu, vysoká úroveň zaměstnanosti, jakož i zlepšení kvality a efektivity dotčených činností správy soudnictví, a jednak nastolení „vyváženější věkové skladby“ usnadňující přístup mladých právníků k povoláním soudce, státního zástupce či notáře, která jim zaručí rychlejší služební postup.
- 60 Pokud jde o legitimní charakter těchto cílů, je třeba zadruhé připomenout, že Soudní dvůr již rozhodl, že cíli, které lze považovat za „legitimní“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 2000/78, a tudíž za způsobilé k odůvodnění výjimky ze zásady zákazu diskriminace na základě věku, jsou cíle spadající do sociální politiky, jako například ty, které souvisejí s politikou zaměstnanosti, trhu práce nebo odborného vzdělávání (viz rozsudky ze dne 5. března 2009, Age Concern England, C-388/07, Sb. rozh. s. I-1569, bod 46; ze dne 18. června 2009, Hütter, C-88/08, Sb. rozh. s. I-5325, bod 41, jakož i výše uvedený rozsudek Prigge a další, bod 81).
- 61 Pokud jde o cíl spočívající v tom, že v rámci povolání spadajících do veřejné služby budou sjednoceny věkové hranice pro povinné ukončení služebního poměru, je třeba konstatovat – jak uvedla generální advokátka v bodě 63 svého názoru – že v rozsahu, v němž sledování takového cíle umožní zajistit dodržování zásady rovného zacházení pro všechny osoby daného sektoru a ve vztahu k základnímu prvku jejich pracovního poměru, jakým je okamžik odchodu do důchodu, může tento cíl představovat legitimní cíl politiky zaměstnanosti.
- 62 Pokud jde o cíl směřující k zavedení vyváženější věkové skladby umožňující přístup mladých právníků k povoláním soudce, státního zástupce nebo notáře, stačí konstatovat, že Soudní dvůr již měl příležitost stanovit, že cíl spočívající v nastolení vyvážené věkové skladby mezi mladými a staršími státními zaměstnanci za účelem podpory přijímání a povyšování mladých státních zaměstnanců, optimalizace řízení zaměstnanců, a tím i předcházení případným sporům týkajícím se schopnosti zaměstnance vykonávat pracovní činnost po překročení určitého věku, který zároveň sleduje poskytování kvalitní služby soudnictví, může představovat legitimní cíl politiky zaměstnanosti a trhu práce (výše uvedený rozsudek Fuchs a Köhler, bod 50).
- 63 I když z předcházejícího vyplývá, že sporná ustanovení jsou odůvodněna legitimními cíli, je ještě třeba na závěr ověřit, zda dotčená vnitrostátní ustanovení představují přiměřené a nezbytné prostředky k tomu, aby bylo obou těchto cílů dosaženo.

- 64 Pokud jde o první cíl, tato ustanovení jsou v zásadě přiměřeným prostředkem k dosažení cíle sjednocení, který Maďarsko sleduje, v rozsahu, v němž směřují právě k tomu, aby odstranila, případně alespoň podstatně omezila, rozdílnost věkových hranic pro povinné ukončení služebního poměru pro všechna povolání spadající do veřejné služby soudnictví.
- 65 Je však třeba ještě určit, zda uvedená ustanovení představují rovněž prostředek nezbytný k dosažení těchto cílů.
- 66 K přezkoumání, zda dotčená ustanovení nepřekračují meze toho, co je nezbytné k dosažení uvedeného cíle, a zda nadměrně nezasahují do zájmů dotčených osob, je přitom třeba na tato ustanovení nahlížet v legislativním kontextu, do kterého spadají, a zohlednit jak újmu, kterou mohou způsobit osobám, na něž se vztahují, tak prospěch, jež mohou přinést společnosti obecně i jednotlivcům, kteří ji tvoří (viz rozsudek ze dne 12. října 2010, Rosenblatt, C-45/09, Sb. rozh. s. I-9391, bod 73).
- 67 V tomto ohledu je třeba uvést, že kategoriím osob dotčeným uvedenými ustanoveními byla do jejich vstupu v platnost přiznána výjimka, která jim umožňovala zůstat ve funkci až do dosažení věku 70 let, což u těchto osob vyvolalo podloženou naději, že ve funkci zůstanou až do dosažení tohoto věku.
- 68 Dotčená ustanovení přitom náhle a podstatně snížila věkovou hranici pro povinné ukončení služebního poměru, aniž stanovila přechodná opatření, která by mohla chránit legitimní očekávání dotčených osob.
- 69 V důsledku předmětných právních předpisů, které vstoupily v platnost až dne 1. ledna 2012, jsou tak všichni soudci a státní zástupci, kteří dosáhli věku 62 let před tímto datem, nuceni opustit své funkce dne 30. června 2012, tedy po uplynutí doby šesti měsíců, a soudci a státní zástupci, kteří tohoto věku dosáhli mezi 1. lednem a 31. prosincem 2012, ukončí výkon svých funkcí dne 31. prosince 2012, tedy po uplynutí doby, která v žádném případě nebude překračovat jeden rok a která bude ve většině případů kratší. Dále pak notáři, kteří věku 62 let dosáhli před 1. lednem 2014, ukončí výkon svých funkcí k tomuto datu, a sice nejpozději dva roky poté, co nový důchodový režim vstoupil v platnost.
- 70 Za těchto podmínek dotčené osoby opustí trh práce ze zákona a s konečnou platností, aniž budou mít čas přijmout opatření zejména hospodářské a finanční povahy, která taková situace vyžaduje, a to s ohledem na okolnost, že jednak je jejich starobní důchod – jak bylo uvedeno na jednání – nižší nejméně o 30 % než jejich odměna a jednak ukončení služebního poměru nezohledňuje příspěvková období, což tedy nezaručuje nárok na plný důchod.
- 71 Je nutno konstatovat, že Maďarsko nepředložilo žádnou skutečnost, která by mohla prokázat, že by žádné méně omezující opatření neumožnilo dosáhnout dotčeného cíle.
- 72 Je zajisté pravda, že tento členský stát tvrdil, že dotčené osoby měly možnost od roku 2011 předvídat změny jejich důchodového režimu, jelikož § 10 odst. 1 zákona č. LXXII z roku 2011, kterým se mění některé zákony o právním postavení v souladu se základním zákonem, již obsahoval „lhůty, v nichž bude služební poměr ukončen“, které budou rovněž přeneseny do zákona z roku 2011 o soudcích a do přechodných ustanovení. I za předpokladu, že tyto lhůty mohly být dostatečné k zabránění tomu, aby dotčeným osobám vznikla jakákoli újma, je však nutno uvést, že Maďarsko nikterak neupřesnilo, že sporné právní předpisy soudcům, státním zástupcům a notářům umožňují předvídat zamýšlené změny jejich důchodového režimu s dostatečným stupněm jistoty a přijmout nezbytná opatření.
- 73 Kromě toho Maďarsko neuvedlo ani důvody, pro něž věk pro odchod do důchodu snížilo o osm let, aniž stanovilo postupné rozvržení této změny, zatímco zákon Tny nejen že stanovil, že ke zvýšení věku pro odchod do důchodu o tři roky, a sice z 62 let na 65 let, dojde od roku 2014 v průběhu období osmi let, ale rovněž vstoupil v platnost již 1. ledna 2010, tedy čtyři roky před jeho použitelností.

- 74 Jak přitom zdůraznila generální advokátka v bodě 66 svého názoru, tyto rozdíly mezi spornými ustanoveními a zákonem Tny svědčí o tom, že zájmy těch, kterých se snížení věkové hranice pro odchod do důchodu dotklo, nebyly zohledněny stejně jako zájmy ostatních zaměstnanců veřejné správy, u kterých došlo ke zvýšení uvedené věkové hranice.
- 75 S ohledem na předcházející je třeba dospět k závěru, že dotčená ustanovení nejsou nezbytná k dosažení cíle sjednocení, který Maďarsko uplatňuje.
- 76 Pokud jde o druhý cíl týkající se zavedení vyváženější věkové skladby usnadňující přístup mladých právníků k povoláním soudce, státního zástupce nebo notáře a zaručující jim rychlejší služební postup, je třeba mít za to, že – jak vyzdvihuje Maďarsko – důsledkem snížení věkové hranice pro povinné ukončení služebního poměru je to, že se řada pracovních míst uvolní, a budou tak moci být obsazena mladými právníky, jakož i to, že se urychlí fluktuace a obnova zaměstnanců v dotčených povoláních.
- 77 Takové účinky, které jsou z krátkodobého hlediska zdánlivě pozitivní, však mohou zpochybnit možnost dosažení „věkové skladby“, která by byla ze střednědobého a dlouhodobého hlediska skutečně vyvážená.
- 78 Ačkoli totiž bude v průběhu roku 2012 obnova zaměstnanců dotčených povolání podléhat velmi podstatnému zrychlení z důvodu okolnosti, že osm věkových tříd bude nahrazeno jednou, a sice věkovou třídou roku 2012, tato míra fluktuace bude v roce 2013, kdy bude muset být nahrazena pouze jedna věková třída, podléhat stejně radikálnímu zpomalení. Navíc tato míra fluktuace bude čím dál tím pomalejší v rozsahu, v němž se bude věková hranice pro povinné ukončení služebního poměru podle § 18 odst. 1 zákona Tny postupně zvyšovat z 62 let na 65 let, což způsobí dokonce zhoršení možností přístupu mladých právníků k povoláním v soudnictví.
- 79 Z toho vyplývá, že dotčená ustanovení nejsou přiměřená ke sledování cíle zavedení vyváženější „věkové skladby“.
- 80 Za těchto podmínek je nutno mít za to, že sporná vnitrostátní ustanovení zavádějí rozdílné zacházení nedodržující zásadu proporcionality, a žalobě Komise je tudíž třeba vyhovět.
- 81 S ohledem na vše předcházející je třeba konstatovat, že Maďarsko tím, že přijalo vnitrostátní režim, který stanoví, že služební poměr soudců, státních zástupců a notářů povinně zaniká při dovršení věku 62 let, což vede k rozdílnému zacházení na základě věku, které není přiměřené ve vztahu ke sledovaným cílům, nesplnilo povinnosti, které pro něj vyplývají z článku 2 a z čl. 6 odst. 1 směrnice 2000/78.

K nákladům řízení

- 82 Podle čl. 138 odst. 1 jednacího řádu se účastník řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení a Maďarsko nemělo ve věci úspěch, je důvodné posledně uvedenému uložit náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

- 1) Maďarsko tím, že přijalo vnitrostátní režim, který stanoví, že služební poměr soudců, státních zástupců a notářů povinně zaniká při dovršení věku 62 let, což vede k rozdílnému zacházení na základě věku, které není přiměřené ve vztahu ke sledovaným cílům, nesplnilo povinnosti, které pro něj vyplývají z článku 2 a z čl. 6 odst. 1 směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání.**

2) MaĎarsku se ukládá náhrada nákladů řízení.

Podpisy.